
УДК 338.2:339.9

Ю. М. У М А Н Ц І В,
*професор, доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики,*
О. І. М І Н Я Й Л О,
*доцент, кандидат економічних наук,
декан факультету економіки, менеджменту та психології*
*Київський національний торговельно-економічний університет,
вул. Кіото, 19, 02156, Київ, Україна*

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ *

Досліджено теоретико-методологічні засади формування та розвитку економічної політики держави за умов глобальних трансформацій. Розкрито основні тенденції реалізації економічної політики держави. Акцентовано увагу на необхідності обмеження негативного впливу глобальних дисбалансів на розвиток економіки. Визначено пріоритетні напрями реалізації економічної політики держави за умов глобалізації.

Ключові слова: держава; економічна політика; інститути; регулювання; глобалізація; ринок.

Бібл. 16; рис. 1; табл. 1.

UDC 338.2:339.9

I U R I I U M A N T S I V,
*Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Professor of the Department of Economic Theory and Competition Policy,*
O L E K S A N D R M I N I A I L O,
*Associate Professor, Cand. of Econ. Sci.,
Dean of the Faculty of Economics, Management and Psychology*

*Kyiv National University of Trade and Economics,
19, Kioto St., Kyiv, 02156, Ukraine*

ECONOMIC POLICY OF THE STATE UNDER CONDITIONS OF THE GLOBAL TRANSFORMATIONS

The article deals with theoretical and methodological principles of formation and development of the state economic policy under conditions of the global transformations. The main trends in implementation of the state economic policy are revealed. The focus is on the need to limit the negative impact of global imbalances on economic development. The priority directions of realization of the state economic policy under conditions of globalization are determined.

Keywords: the state; economic policy; institutes; regulation; globalization; market.

References 16; Figure 1; Table 1.

© Уманців Юрій Миколайович (Umantsiv Iurii), 2018; e-mail: markov8@ukr.net;

© Міняйло Олександр Іванович (Miniailo Oleksandr), 2018; e-mail: molexiv@ukr.net.

* Статтю підготовлено в межах виконання НДР “Парадигмальні та концептуальні зрушення в економічній теорії XXI століття” (№ державної реєстрації 0118U000126).

Ефективність функціонування національної економіки детермінується її здатністю адекватно і гнучко реагувати на проблеми, які постають на кожному етапі розвитку. За сучасних умов з особливою гостротою проявляються виклики, зумовлені динамічним поступом технологічного розвитку, посиленням конкуренції на світових ринках, необхідністю задоволення суспільних потреб, які постійно зростають, пошуку нових підходів до забезпечення ефективної комплексності складових сталого розвитку, поворотом вимог до збалансованості національних інтересів з глобальним розвитком, потребою у зваженому балансуванні між перманентною появою нових можливостей та загрозами в умовах швидкого поширення кризових явищ. Здатність національної економіки розвиватись у тренді, окресленому сучасними викликами, значною мірою залежить від дієвості економічної політики держави. На початку XXI ст. необхідність державного регулювання вже не викликає сумнівів, провідні наукові школи погоджуються з ключовою роллю держави в умовах турбулентних змін, і хвилеподібний, глобальний характер розвитку світової економіки лише посилює цю впевненість. Проте питання меж та інтенсивності державного втручання є досить актуальним.

Аналізу широкого спектра проблем, пов'язаних з розкриттям змісту та напрямів економічної політики держави, присвячено праці таких вчених, як: Д. Аджемоглу [1], Т. Артьомова [2], А. Вдовиченко [3], В. Геєць [4], А. Гриценко [5], Т. Єфименко [6], Я. Жаліло [7], Г.В. Колодко [8], С. Кораблін [9], Н. Кравчук [10], О. Куабіон [11], А. Мазаракі [12], В. Лагутін [13], І. Малий [14], В. Осецький [15], А. Чухно [16] та інші.

Досвід розвинутих країн переконує, що в економіці закладено важливий потенціал економічного зростання, який залучається через належним чином забезпечений в інституційному аспекті державний бюджет. Орієнтація процесів розвитку економіки на забезпечення економічного зростання і досягнення цілей суспільного розвитку лежить у площині поєднання підойм економічної політики держави та ринкового саморегулювання. Глобальний розвиток більшою мірою визначається не лише змінами економічних параметрів, а й системою відносин, які задають імпульси новим трансформаційним зрушенням, що актуалізує наголос на необхідності вибору методологічної платформи для пояснення явищ і процесів, а також сценарного моделювання їх розвитку.

З огляду на це, **мета статті** – розкрити новітні тенденції, що детермінують економічну політику держави за умов глобальної трансформації, визначити напрями обмеження регулюючих функцій держави внаслідок глобалізації, систематизувати теоретичні підходи до формування економічної політики сучасної держави, дослідити інституційну матрицю її регулюючого впливу на економіку.

Визначаючи певний ступінь автономії держави в економічній політиці, слід зауважити, що глобалізація трансформує її форми та функції. Досвід глобального розвитку останніх десятиліть дозволяє виявити два взаємопов'язаних, але разом з тим різних напрямів трансформацій, які безпосередньо фокусуються в площині цієї проблематики. Перший – дерегулювання, яке передбачає зменшення активного втручання держави в економічні процеси, зміщення інституційного балансу в бік ринкових сил і суб'єктів транснаціонального підприємництва і масштабне застосування механізмів саморегулювання в тих сферах, які раніше регулювалися державою. Другий – трансформація системи регулювання, сутність якої полягає

в зміні не норм, які регламентують економічні процеси, а самих підходів до розробки правил і ухвалення регулюючих рішень [10, с. 595–598].

На початку XXI ст. глобальна економіка вступила в нову еру розвитку, настання якої зумовлено суперечностями між транснаціональним виміром капіталу і державним суверенітетом як формою організації та функціонування суспільства, які стрімко загострилися. При цьому йдеться про глибинні протиріччя між процесами глобалізації, що визначають ліберальні засади економічного розвитку, та політичною владою, зосередженою на рівні держави [1, с. 371–389].

У контексті таких змін і принципового оновлення методологічної конструкції трансформуються засадничі основи розвитку світової економіки як складної багаторівневої системи, здатної до самоорганізації та саморозвитку. Асиметричні ефекти порушення вартісних пропорцій між реальним і фінансовим секторами світової економіки призводять до постійної системної нерівноваги, яка за таких умов набуває ознак турбулентності [4, с. 15–16].

Глибинним наслідком глобалізації є обмеження регулюючих функцій держав. При цьому країни вже не можуть належним чином захистити національні економіки від дисбалансів й асиметричних шоків. Унаслідок лібералізації національні уряди втрачають можливість ефективно використовувати цілий ряд макроекономічних інструментів. До того ж вони змушені брати до уваги інтереси транснаціональних корпорацій, а тому відбувається об'єднання інтересів держави з інтересами найбільш впливових компаній. Отже, глобалізація веде до незворотного деформування ринкових механізмів на основі зміни характеру конкуренції. У цьому разі відбувається зміщення інституційного балансу від ринкових сил і суб'єктів транснаціонального підприємництва в напрямі інституту держави, якій відводиться визначальна роль у соціально-економічній трансформації, оскільки ринок таких проблем вирішувати неспроможний. Ідеться, зокрема, про те, що технологічний розрив між лідерами і аутсайдерами світової цивілізації зумовлює витіснення з обороту продукції аграрно-сировинного характеру (відповідно, і країн, експорт яких базується на даній продукції) і загострення міжнародної конкуренції у виробництві товарів з високим рівнем доданої вартості *.

Глобальний ринок фіксує існуючий стан, натомість ефективна економічна політика держави створює підґрунтя для мультиплікативного примноження його творчого потенціалу. По-перше, сприяючи прискоренню розвитку, така політика зумовлює підвищення доходів, що супроводжується зростанням і диверсифікацією внутрішнього попиту. По-друге, пом'якшуючи тиск глобальної конкуренції і забезпечуючи фінансову підтримку, держава активізує формування та розвиток нових видів економічної діяльності. Однією з особливостей сучасного етапу глобалізації є те, що вона формується і виявляється шляхом розвитку різних форм організації економіки у глобальних масштабах. Це зумовлює посилення технологічної взаємозалежності, об'єднання та уніфікації ринків, сприяє динамічному зростанню торгівлі й перепливу капіталу між окремими країнами і регіонами [10, с. 59–65].

Теорія економічної політики являє собою методологічно неоднорідну сукупність результатів тривалих наукових пошуків. Аналізуючи історію розвитку основних напрямів і шкіл сучасної економічної теорії, практику використання

* Государственное управление и закон. Доклад о мировом развитии-2017. Группа Всемирного банка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25880/210950ovRU.pdf?sequence=83&isAllowed=y>.

сформованих рекомендацій при обґрунтуванні економічної політики, можна дійти висновку, що, починаючи з ранніх етапів становлення суспільства, економічні ідеї та теорії розвивались у межах методології державного втручання у перебіг економічних процесів. Діапазон поглядів щодо ролі держави в економічному житті суспільства є досить широким – від практично повного заперечення до закликів використовувати більш жорсткі форми (табл.).

Проблематика макроекономічної нестабільності посідає одне з чільних місць у сучасній економічній теорії, адже усвідомлення причин і природи такої нестабільності є необхідною умовою для обґрунтування економічної політики, спрямованої на ліквідацію макроекономічних дисбалансів. Системна трансформація економіки України зумовлює необхідність глибокого теоретичного дослідження економічної політики. Розуміння й сприйняття цього положення є важливими для визначення стратегії і тактики України при вирішенні низки актуальних соціально-економічних проблем.

На особливу увагу заслуговує дослідження ролі держави в глобалізованому світі, адже взаємозалежність країн і зв'язки між ними посилюються. Для вирішення зазначених проблем слід підвищити роль економічної політики держави при виробленні стратегічного вектора розвитку економіки. Цілком очевидно, що ані ринкове саморегулювання, ані державне втручання окремо не можуть забезпечити повноцінний та гармонійний розвиток суспільства. Ці два механізми мають не протиставлятися, а взаємодіяти і доповнювати один одного. Науковці завжди перебувають у пошуку їх ідеального балансу, проте слід зауважити, що такий баланс є специфічним для кожної окремої країни і для різних етапів економічного розвитку [10, с. 15–19].

Враховуючи широке поле видів діяльності держави, систематизованих у процесі її реалізації, а також контроль ефективності відповідного управлінського впливу, слід визнати, що формування та узгодження змісту державної політики утворюють достатньо автономний і специфічний тип суспільних відносин. Особливо це стосується процесів розробки концепцій і стратегій діяльності держави, їх ухвалення та контролю за втіленням. Економічна політика реалізується шляхом застосування власної владної компетенції органами держави і є значною мірою врегульованою в межах нормативного регулювання [2, с. 21–23].

Формування економічної політики держави, відповідальність за порушення встановленого порядку формування та реалізації її положень мають отримати власний, закріплений законодавчо механізм. Гж.В. Колодко визначив, що держава повинна забезпечувати збалансований довгостроковий економічний розвиток, в основу якого покладено три складові: збалансоване економічне зростання; зростання, збалансоване у соціальному вимірі; зростання, збалансоване в екологічному контексті [8, с. 15–24].

Очевидно, що метою функціонування економіки має стати забезпечення такого рівня життя населення, за якого відбувається всебічний та гармонійний розвиток окремої людини та суспільства у цілому. Такий розвиток має передбачати, що до розподілу національного доходу та суспільних благ повинна долучатись якомога більша частина суспільства. При цьому добробут населення є основним орієнтиром розвитку економіки і залежить від параметрів її структури і динаміки. Для ефективної економічної політики необхідно усвідомити, якою є економіка на нинішньому етапі, якою вона повинна стати в майбутньому, яким чином мож-

Сучасні теорії економічної політики держави *

№	Індикатори економічної політики	Ортодоксальне кейнсіанство	Ортодоксальний монетаризм	Теорія економіки пропозиції	Неокласицизм	Неокейнсіанство	Інституціоналізм
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Причини стійкості приватно-підприємницької діяльності	Нерівність інвестиційних планів підприємств заощаджень (зміни в сукупному попиті); шоки сукупної пропозиції	Жорстка грошова політика	Зміни сукупної пропозиції	Непередбачувані шоки сукупної пропозиції	Шоки сукупного попиту і сукупної пропозиції (змішані). Коливання автономних видатків	Регульована економіка, реформи законодавства, роль права. Відсутність розриву між фіктивним і реальним капіталом
2	Принципи макроекономічної політики	Активна фіскальна і грошова політика; разове використання політики доходів	Правило монетаризму	Політика, спрямована на збільшення сукупної пропозиції, зменшення податкового тягаря	Правило монетаризму. Державні витрати не сприяють грошовому обігу	Активна грошова політика і діяльність центрального банку як засіб стабільності	Часткове державне втручання, операції центрального банку як засіб стабільності
3	Вплив змін у пропозиції грошей на економіку	За рахунок ставки процента, яка змінює інвестиції та реальний обсяг виробництва	За рахунок зміни сукупного попиту, що змінює реальний обсяг виробництва. Постійна процентна ставка не означає постійної грошової політики	Через вплив на інвестиції, отже, і на сукупну пропозицію	Відсутність впливу, оскільки ці наслідки очікуються суб'єктами господарювання	Зміни ставок процента як основного засобу стимулювання економічної активності, обмеження інфляційних тенденцій у період піднесення	Чинником економічного розвитку є фінансовий сектор. Зміни облікової ставки і норм об'ємів ззовні резервів у період економічного зростання та кризових явищ

Закінчення таблиці

4	Швидкість обігу грошей та інфляційні процеси	Непостійна. Можлива інфляція внаслідок зростання зарплати або пошуку сукупної пропозиції	Стойка. Інфляційні процеси неможливі в довгостроковому періоді внаслідок надлишкового зростання пропозиції грошей. Відсутній контроль над процентними ставками	Відсутність єдиної думки. Інфляція неможлива у довгостроковому періоді за умови відсутності надлишкового зростання пропозиції грошей	Відсутність єдиної думки. Інфляційні зміни цін здатні викликати макроекономічну нестабільність тільки в короткостроковому періоді	Стойка. Рівень інфляції прогнозований. Державна антинфляційна політика повинна бути орієнтована на формування витрат і доходів населення	Стойка. Інфляційні процеси регулюються технологіями. Вплив нееконімічних чинників на фінанси, кредит та грошовий обіг
5	Вплив фіскальної політики на економіку	Зміна сукупного попиту і продукту через ефективність	Відсутність впливу доки не зміниться пропозиція грошей	Відсутність впливу, оскільки суб'єкти господарювання очікують вжиття заходів фіскальної політики	Вплив через перерозподільні інструменти, здійснення стимулюючого впливу держави на економіку	Контроль за цінами через оподаткування. Вплив фіскальної політики на національний дохід та зайнятість	Сприяє підвищенню ефективності виробництва. Збільшення витрат державного бюджету в період економічних криз
6	Вплив політики доходів	Певна підтримка	Не має значення або такий, що порушує	Не має значення або такий, що порушує	Істотний та позитивний	Істотний та позитивний	Істотний та позитивний
7	Домінування часових меж	Короткострокові	Короткострокові та довгострокові	Довгострокові = короткострокові	Довгострокові = короткострокові	Переважно короткострокові	Переважно довгострокові

* Складено авторами за [16, с. 722–727; 14, с. 96–102].

на її змінити, і тільки на основі цього впливати на неї [15, с. 63–64]. Держава має виявляти існуючі диспропорції у розвитку економіки. Аналізуючи стан національної економіки, можна окреслити перспективи подальшого розвитку та визначити необхідні зміни. Держава повинна мати інструменти, за допомогою яких вона могла б здійснювати ефективну економічну політику. У цьому контексті С. Кораблін цілком обґрунтовано стверджує, що “...державна в економіці має відігравати не мінімально можливу роль, а активну, – проте у звичних для неї сферах. Відповідно, і головне питання має стосуватися не масштабів держави, а напрямів та методів її діяльності. У цьому сенсі не є дивним той факт, що в країнах з ефективною економікою сфера відповідальності держави є досить широкою” [9, с. 54].

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку, що з позицій системного підходу максимального ефекту розвитку економіки можна досягти, коли всі підсистеми та відповідні регулятори мають цілі, які взаємопов’язані з кінцевою метою розвитку системи в цілому, що, у свою чергу, допоможе усунути неузгодженість у діях різних державних регуляторів. Однак такого максимального системного ефекту ще не вдалося досягнути жодній економіці, оскільки зазначені системні суперечності притаманні всім економікам (рис.).

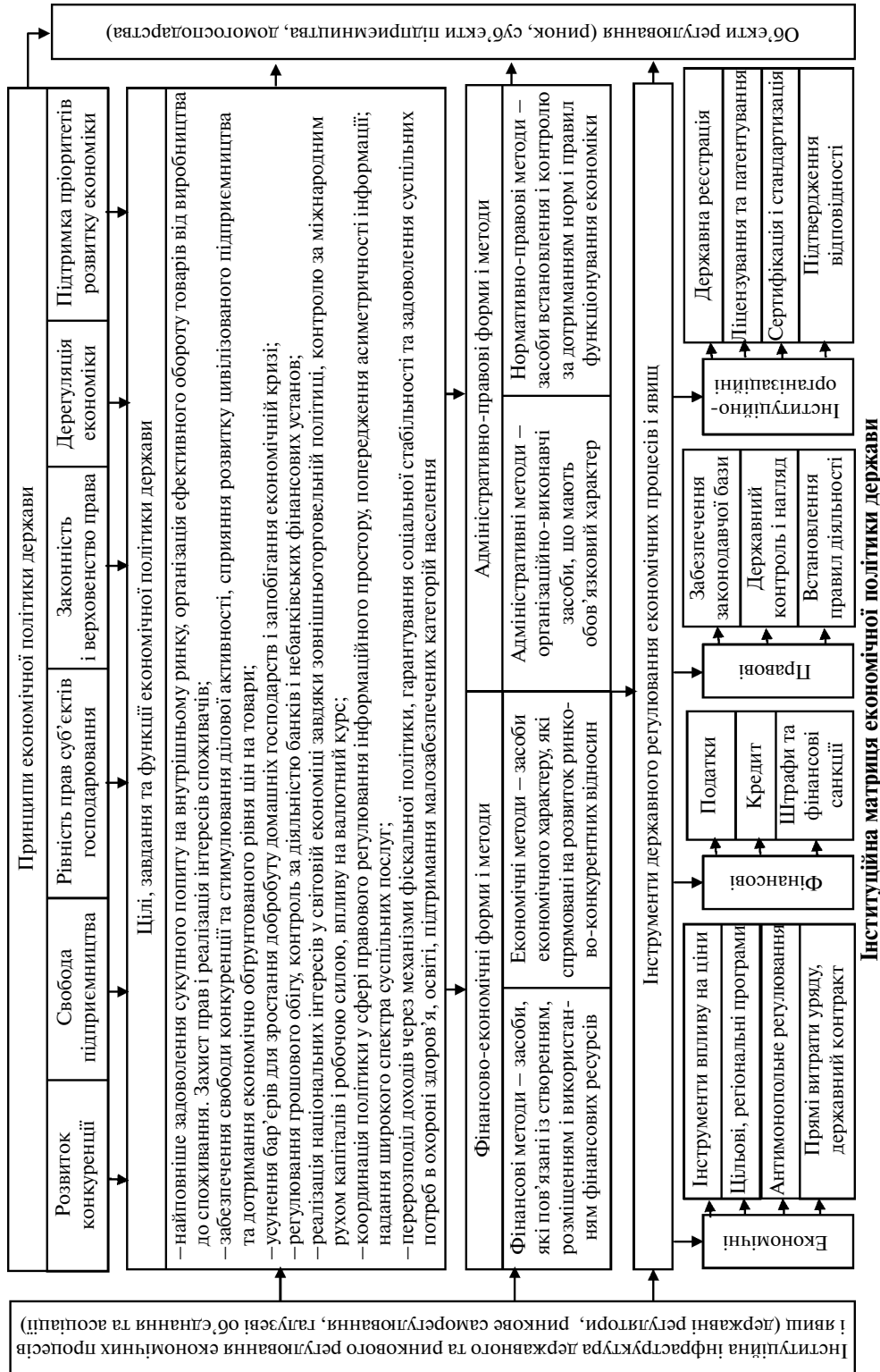
Криза моделі соціальної держави та її трансформація до моделі ефективної держави спричинили необхідність перегляду загального конструкту і принципів реалізації економічної політики. Закономірності становлення нових форм ефективної взаємодії соціально-економічних суб’єктів різного рівня належить виявляти і апробувати, хоча пріоритети в подоланні дисфункціональності економічної політики сьогодні визначають саме розвинуті країни. Найважливішою їх ініціативою в контексті зазначеної проблеми є становлення інституту оцінки ефективності економічної політики держави [11, р. 2651–2659].

Наслідки трансформації економічної системи в Україні актуалізували питання вибору та обґрунтування напрямів її подальшого економічного розвитку. Багатоаспектність і масштабність цієї проблеми визначили необхідність комплексного її вивчення та зумовили різновекторність наукового пошуку. Доволі часто перебіг макроекономічних процесів в Україні не вкладається у схеми нині відомих економічній науці моделей і концепцій. Для практичної реалізації державної стратегії розбудови національної економічної системи потрібні конкретизація пріоритетів, уточнення ресурсного забезпечення, відпрацювання механізмів здійснення економічної політики. На фоні змін, що відбуваються в країні, спостерігається утвердження нової моделі розвитку з посиленням ринковим вектором і ускладненими державними функціями.

Для України впровадження системи нової державної економічної політики має також сприяти забезпеченню інноваційного економічного розвитку, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробника, рівня та якості життя і закласти підґрунтя для сталого економічного зростання. Вибір певної моделі економічної політики є не простим відображенням теоретичної концепції, а результатом втілення принципів і засад, які залежать від національної особливості кожної окремої країни та відповідають національним традиціям. Саме на цьому формуються конкурентні переваги країни.

Актуальною є і проблема інструментарію економічної політики, його ієрархії та ранжирування, оскільки сьогодні немає цілісного підходу до впливу головних інструментів змін. Відсутність належним чином обґрунтованої концепції розши-

рує коло міждисциплінарних узагальнень, за яких одні й ті самі заходи, методи та інструменти мають різні назви, або, навпаки, дослідники та практики під однаковими назвами мають на увазі різні явища та процеси [12, с. 267–279].

У цьому зв'язку виваженим, на нашу думку, є підхід В. Лагутіна, який визначає п'ять елементів моделі формування та реалізації економічної політики держави, серед яких: адекватність політики зовнішньому середовищу, розробка і реалізація економічної політики держави, отримання результатів і, насамперед, виявлення розбіжностей між одержаними та очікуваними результатами. При цьому вчений зазначає, що за умов розбалансованої економіки у держави здебільшого відсутні необхідні інструменти, які можуть дати швидкий позитивний ефект [13, с. 8–12].

Важливою проблемою як у теоретико-методологічному аспекті, так і у вимірі практичної реалізації є узгодження (координація) таких найбільш вагомих за дієвістю впливу на національну економіку інструментів, якими володіють монетарна та фіскальна політика. Державні інституції, що реалізують фіскальну та монетарну політику, об'єднані спільною метою – забезпечення макроекономічної стабільності як необхідної передумови зростання економіки. Однак кожна з інституцій – уряд і центральний банк – іде до цієї мети різними шляхами, встановлюючи специфічні цілі та використовуючи власний інструментарій. При цьому досягнення цілей монетарної та фіскальної політики залежить не лише від застосування власних інструментів, але й від дій іншого державного органу. Відомо, що ігнорування урядом цілей центрального банку веде до зниження дієвості інструментів монетарної політики. Внаслідок цього центральному банку стає складніше спрямовувати інфляцію до цілі, а тому непередбачувана інфляція перешкоджає досягненню завдань і фіскальної політики. Отже, координація цих двох політик є вкрай важливою для сталого економічного зростання [3].

Підходи до координації фіскальної та монетарної політики істотно відрізняються для розвинутих економік і країн з ринками, що формуються. У розвинутих країнах дві політики вважаються скоординованими, якщо вони разом забезпечують максимальний рівень добробуту. Водночас у країнах з ринками, що формуються, на фоні низького рівня розвитку інститутів часто виникає неузгодженість між фіскальною та монетарною політиками. Ідеться перш за все про те, що у передових державах економічні спади часто супроводжуються дефляцією, а в Україні та інших країнах з ринками, що формуються, кризи пов'язані з девальвацією обмінного курсу та високими темпами інфляції. При цьому останню нерідко зумовлюють неринкові механізми ціноутворення на ряд товарів та послуг. Саме тому доволі часто мають місце фіскальне домінування та підпорядкування дій центрального банку інтересам уряду.

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку про існування дисфункціональності основних регуляторних економічних механізмів. Так, в Україні 56% видатків зведеного бюджету направляються на соціальні цілі, 31% – на потреби сектору державного управління. При цьому потребує серйозного підвищення ефективності контролю за використанням вилучених через фіскальну систему коштів. Водночас механізми забезпечення довгострокової ефективності бюджетних інвестицій практично не працюють. Високий рівень фіскального перерозподілу ВВП зумовлює залежність економічного зростання та структурних змін від ухвалених кон'юнктурних рішень. Проте перешкоджає зниженню рівня такого перерозподілу низька функціональність інституційних механізмів, які могли б забезпечити реалізацію частини функцій, що нині виконує держава [7].

Після підвищення мінімальної заробітної плати значно зросли видатки на оплату праці в бюджетній сфері та надходження від податку на доходи фізичних

осіб. При цьому вилучений фіскальними механізмами грошовий ресурс надходить в економіку в найбільш проінфляційній формі – через оплату праці категорій населення з невисокими доходами – і одразу ж потрапляє на споживчий ринок. Оскільки надходження часто перевищують заплановані показники, то фіскальні вилучення посилюють проблему ліквідності суб'єктів господарювання, а Національний банк України, стикаючись із прискоренням інфляції, встановлює ще жорсткіші монетарні обмеження [6, с. 23–27].

Урівноважити фінансові впливи фіскальної політики не вдається через відсутність належного міжсекторального перерозподілу фінансових ресурсів за допомогою банківської системи. Довгострокове кредитування інвестиційних проєктів є вкрай недостатнім. Валютний канал часто залишається єдиним джерелом надходження грошей в економіку від експортерів і трудових мігрантів, тому в разі погіршення сальдо зовнішньої торгівлі через випереджальне збільшення імпорту є ризик загострення проблеми ліквідності та гальмування економічного зростання. Для прискорення економічної динаміки в Україні необхідно також усунути наявні системні перешкоди для належного впливу актуальних факторів зростання. Це неможливо зробити без низки інституційних змін, які здатні забезпечити впровадження інструментів із структурної трансформації економіки.

Для цього слід істотно вдосконалити інституційне забезпечення монетарної політики, яка має диверсифікувати канали збільшення грошової пропозиції та посилювати функціональну спроможність банківської системи. Реалізуючи політику інфляційного таргетування, НБУ практично заблокував можливості здійснення стимулюючої монетарної політики, яка застосовується в багатьох розвинутих країнах. Знизити інфляційні ризики спроможне розширення довгострокового кредитування. Потрібні інституційні інструменти, які забезпечать усунення структурних дисбалансів, що перешкоджають активізації кредитування, та підтримають цільове кредитування шляхом диференціації регуляторних умов діяльності банків залежно від структури кредитного портфеля. При цьому йдеться про активний розвиток спеціалізованих банківських установ для кредитування малого підприємництва та інвестиційно-інноваційної діяльності.

Посилення ефективності також потребує бюджетна політика в напрямі вдосконалення планування та здійснення як поточних видатків, так і видатків розвитку. Механізми прямого бюджетного фінансування, доцільні для компенсації вад механізмів міжсекторального перерозподілу фінансових ресурсів, надалі повинні послідовно трансформуватись у непрямі засоби бюджетної підтримки, які мають більший мультиплікатор впливу. Для цього бюджетні видатки слід поєднувати з комплементарними політиками, що стимулюють орієнтовану на розвиток поведінку в секторах, які нині є отримувачами бюджетних коштів. Підвищення ефективності бюджетних видатків розвитку має бути досягнуто на основі їх інституціоналізації в межах спеціалізованих фінансових установ [7]. Важливим напрямом повинна стати активізація регіонального розвитку. Децентралізація здатна забезпечити високу динаміку економічного зростання, сприяти ефективному використанню бюджетних коштів, формуванню на місцевому рівні сприятливих можливостей для розвитку потенціалу територій. Водночас без системної політики регіонального розвитку загальнонаціонального рівня її вплив буде обмеженим, оскільки саме вона формує інституційне середовище та забезпечує стратегічний розвиток регіонів.

Висновки

Сучасний етап економічного розвитку – складний та суперечливий процес з притаманними йому об'єктивними властивостями і закономірностями, адже глобалізація впливає на всі сфери життя суспільства. Місце і роль держави за умов сучасних глобальних трансформацій зумовлюються перш за все тим, що вона розглядається як суб'єкт, що забезпечує організацію та збалансоване функціонування всіх елементів соціально-економічної системи. Виступаючи представником суспільства у цілому, саме держава встановлює правила роботи та ринкової взаємодії економічних агентів у межах певного господарського порядку і здійснює контроль за їх дотриманням. Підґрунтям для реалізації виваженої економічної політики мають слугувати наукова ідентифікація стратегічних пріоритетів розвитку економіки і визначення на цій основі концептуальних підходів та інструментарію з метою гармонізації інтересів усього суспільства.

Список використаної літератури

1. *Аджемоглу Д., Робінсон Дж.* Чому нації занепадають: походження влади, багатства та бідності. – К. : Наш формат, 2017. – 440 с.
2. *Артьомова Т.І.* Засади становлення нової системи державного управління господарською діяльністю // Вісник Інституту економіки та прогнозування. – 2015. – С. 19–25.
3. *Вдовиченко А., Ніколайчук С.* Взаємодія фіскальної та монетарної політики в Україні: від домінування до координації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://voxukraine.org/uk/vzayemodiya-fiskalnoyi-ta-monetarnoyi-politiki-v-ukrayini-vid-dominuvannya-do-koordinatsiyi>.
4. *Гець В.* Новий прагматизм – інструмент досягнення кращого майбутнього // Економічна теорія. – 2017. – № 1. – С. 5–24.
5. *Гриценко А.* Політична економія розділено-спільного світу: історія та сучасність // Економічна теорія. – 2015. – № 3. – С. 14–29.
6. *Єфименко Т.І.* Розвиток інституційних засад взаємодії фіскальної та монетарної політик України // Економіка України. – 2017. – № 12. – С. 13–33.
7. *Жаліло Я.* Економічне зростання: чому ми його втрачаємо? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dt.ua/macrolevel/ekonomichne-zrostannya-chomu-mi-yogo-vtrachayemo-278200_.html.
8. *Колодко Гжегож В.* Новий Прагматизм, або економіка помірності // Економіка України. – 2013. – № 11. – С. 13–28.
9. *Кораблін С.О.* Макроекономічна динаміка України: пастка сировинних ринків : моногр. – К. : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2017. – 308 с.
10. *Кравчук Н.Я.* Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору. – К. : Знання, 2012. – 782 с.
11. *Coibion O.* Information Rigidity and the Expectations Formation Process: A Simple Framework and New Facts // *American Economic Review*. – 2015. – № 105. – P. 2644–2678.
12. *Внутрішня торгівля України : моногр. ; [за заг. ред. А.А. Мазаракі].* – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
13. *Лагутін В.Д.* Економічна політика держави та ефекти її реалізації // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2017. – № 4. – С. 5–21.

14. Малий І.Й., Королюк Т.О. Макрорегулювання фінансового сектору : моногр. – К. : КНЕУ, 2015. – 303 с.
15. Осецький В.Л. Управління власністю як умова посилення функцій держави: інституційний контекст // Науковий погляд: економіка та управління. – 2016. – № 1. – С. 61–68.
16. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії. – К. : Знання, 2007. – 878 с.

References

1. Acemoglu D., Robinson J. *Chomu Natsii Zanepadayut': Pokhodzhennya Vlady, Bahatstva ta Bidnosti* [Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty]. Kyiv. Nash format, 2017 [in Ukrainian].
2. Artiomoва Т. *Zasady stanovlennya novoi systemy derzhavnoho upravlinnya hospodars'kouy diyal'nisty* [Principles of the formation of the new system of government management of economic activities]. *Visnyk Instytutu ekonomiky ta prohnozuvannya – Bulletin of Institute for Economics and Forecasting*, 2015, pp. 19–25 [in Ukrainian].
3. Vdovychenko A., Nikolaichuk S. *Vzaemodiya fiskal'noi ta monetarnoi polityky v Ukraini: vid dominuvannya do koordynatsii* [Interaction of fiscal and monetary policy in Ukraine: from domination to coordination], available at: <https://voxukraine.org/uk/vzayemodiya-fiskalnoyi-ta-monetarnoyi-politiki-v-ukrayini-vid-dominuvannya-do-koordinatsiyi> [in Ukrainian].
4. Heyets V. *Novyi pragmatyzm – instrument dosyagnennya krashchoho maibutn'oho* [New pragmatism as an instrument to achieve a better future]. *Ekonomichna teoriya – Economic Theory*, 2017, No. 1, pp. 5–24 [in Ukrainian].
5. Hrytsenko A. *Politychna ekonomiya rozdileno-spil'noho svitu: istoriya ta suchasnist'* [Political economy of the divided-common world: history and modernity]. *Ekonomichna teoriya – Economic Theory*, 2015, No. 3, pp. 14–29 [in Ukrainian].
6. Iefymenko T.I. *Rozvytok instytutsiinykh zasad vzaemodii fiskal'noi ta monetarnoi polityk Ukrainy* [Development of institutional foundations for interaction between fiscal and monetary policies of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 2017, No. 12, pp. 13–33 [in Ukrainian].
7. Zhalilo Ya. *Ekonomichne zrostannya: chomu my ioho vtrachaemo?* [Economic growth: why do we lose it?], available at: https://dt.ua/macrolevel/ekonomichne-zrostannya-chomu-mi-yogo-vtrachayemo-278200_.html [in Ukrainian].
8. Kolodko Grzegorz W. *Novyi Pragmatyzm, abo ekonomika pomirnosti* [A New Pragmatism or the economy of moderation]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 2013, No. 11, pp. 13–28 [in Ukrainian].
9. Korablin S.O. *Makroekonomichna Dynamika Ukrainy: Pastka Syrovynnykh Rynkiv* [Macroeconomic Dynamics of Ukraine: the Trap of Commodity Markets]. Kyiv, Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine, 2017 [in Ukrainian].
10. Kravchuk N.Ya. *Dyvergensiya Global'noho Rozvytku: Suchasna Paradygma Formuvannya Geofinansovoho Prostoru* [The Global Development Divergence: a Modern Paradigm for the Geo-Financial Space Formation]. Kyiv, Znannya, 2012 [in Ukrainian].
11. Coibion O. Information rigidity and the expectations formation process: a simple framework and new facts. *American Economic Review*, 2015, No. 105, pp. 2644–2678.
12. *Vnutrishnya Torhivlya Ukrainy* [Ukraine's Domestic Trade]. A.A. Mazaraki (Ed.). Kyiv, KNUTE, 2016 [in Ukrainian].

13. Lahutin V.D. *Ekonomichna polityka derzhavy ta efekty ii realizatsii* [Economic policy of the state and effects of its realization]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 2017, No. 4, pp. 5–21 [in Ukrainian].

14. Malyi I.I., Korolyuk T.O. *Makrorehulyuvannya Finansovoho Sektoru* [Macroeconomic Regulation of the Financial Sector]. Kyiv, KNEU, 2015 [in Ukrainian].

15. Osetskyi V.L. *Upravlinnya vlasnistyu yak umova posylennya funktsii derzhavy: instytutsiinyi kontekst* [Management property as condition of increasing functions of a state: institutional context]. *Naukovyi poglyad: ekonomika ta upravlinnya – Scientific view: economics and management*, 2016, No. 1, pp. 61–68 [in Ukrainian].

16. Chukhno A.A., Yukhymenko P.I., Leonenko P.M. *Suchasni Ekonomichni Teorii* [Modern Economic Theories]. Kyiv, Znannya, 2007 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 20 червня 2018 р.
The article was received by the Editorial staff on June 20, 2018.*
